

Hierarkiat pikkulapsiperheessä.

Äitien ja isien lastenhoitoon liittyvien osallisuuksien tarkastelua.

Sevcan Hakyemez-Paul^a, Päivi Pihlaja^a

^a University of Turku

Tässä artikkelissa perehdytään suomalaisten vanhempien lasten kotihoitoon, päivähoidon yhteistyöhön ja koti-työelämä – järjestelyihin liittyviin hierarkioihin. Etsimme äitien ja isien välisiä eroja. Tutkimus on osa laajaa ja monitieteistä Hyvän kasvun avaimet – intensiivistä seurantatutkimusta (1797 äitiä perheineen). 551 varsinaissuomalaista isää ja 549 äitiä täytti kyselylomakkeen, kun lapsi oli kolmevuotias. Tulokset osoittavat, että yleisellä tasolla päivähoitoon osallistumisessa ei äitien ja isien välillä ei ole merkittäviä eroja. Sen sijaan koti-työelämä – järjestelyistä löytyi merkittäviä eroja äitien ja isien välillä.

Avainsanat: vanhempien osallistuminen, vanhempien kotityöt, työelämä, koti-työelämä - järjestelyt, äidit, isät, lastenhoito, varhaiskasvatus, päivähoito.

Johdanto

Varhaislapsuus on kehityksellisesti ratkaisevan tärkeä ajanjakso ihmisen koko eliniän kannalta. Elämän ensihetkestä alkaen lapset ovat osa perheen sosiaalista vuorovaikutusta, ja elämän hetkistä alkaa sosiaalistuminen oman perheen kulttuuriin (Berger 2004). Schafferin (2004) mukaan sosiaaliset suhteet muodostavat kontekstin, jossa kaikki psykologiset toiminnot kehittyvät. Schafferin ideaa mukaillen vanhemmat muodostavat merkityksellisen sosiaalisen ja psykologisen ympäristön kehittyvälle ja oppivalle lapselle. Perheen ohella lapsuuden toinen merkittävä konteksti on varhaiskasvatus, jonka kautta lapset rakentavat tärkeitä sosiaalisia suhteita ja tulevan akateemisen sekä sosiaalisen elämänsä perustan (Alexander, Entwisle, & Dauber 1993; Hoover-Dempsey & Sandler 1997; Fan 2001; Kim 2002; Rimm-Kaufman ym. 2003; Galindo & Sheldon 2012; Martin, Ryan & Brooks-Gun 2013). Vanhempien merkittävä rooli ensimmäisinä opettajina jatkuu muodollisen varhaiskasvatuksen ja koulutuksen alettua. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden

suhde on lapsen kehitystä ja oppimista ajatellen tärkeä, sillä johdonmukaisuus kodin ja kasvatusinstituutioiden välillä edistää lapsen kehitystä ja oppimista (Coleman & McNeese 2009). Tässä kohdin vanhempien osallistumisen käsite on merkittävä.

Äitien ja isien osallistuminen päivähoitoon

Monet tutkijat ovat käsitelleet vanhempien osallisuuden positiivisia vaikutuksia lasten oppimiseen ja kehitykseen. Useiden tutkimusten mukaan vanhempien osallistumisella on merkittävä rooli lasten kognitiivisessa, sosiaalisessa ja tunne-elämän kehittämisessä sekä lasten akateemisessa suoriutumisessa (Fan, 2001; Kim 2002; Coleman & McNeese 2009; Galindo & Sheldon 2012; Martin, Ryan & Brooks-Gunn 2013). Tämän lisäksi lapset, jotka saavat vanhemmiltaan tukea koulutukseensa tarvitsevat vähemmän erityisopetusta.

Vanhempien osallistuminen näyttäytyy myös suojaavana tekijänä sellaisilla lapsilla ja nuorilla, joilla on korkea riski epäonnistua koulussa. (Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford, & Taggart 2004.)

Hyvä suhde kodin ja instituution välillä on osallisuuden keskeinen piirre. Vanhemmille kuuluu subjektiivinen oikeus osallistua päivähoitoon sen arvokkaana jäsenenä, ja vanhempien tulee saada vapaasti ilmaista mielipiteitään tasavertaisessa dialogissa (Kinsela & Senior 2008). Aiemmin tällä vanhempien osallistumisella tarkoitettiin lähinnä “äitien osallistumista”, mutta uusien tutkimusten myötä on keskitytty myös isien osallistumiseen ja sen merkittävyyteen (Nord, Brimhall & West 1997; U.S. Department of Health and Human Services 2000). Äitien ja isien osallistumisen eroja tai samankaltaisuuksia ei juurikaan suomalaisessa tutkimuksessa ole selvitetty. Suomalaisissa päivähoitoon tai varhaiskasvatukseen liittyvissä tutkimuksissa käytetään useimmiten käsitettä vanhemman osallistuminen tai yhteistyö vanhempien kanssa, jolloin vanhemman sukupuoli jää usein näkymättömiin tai analysoimatta (ks. Alasuutari 2003; Karila 2005; Rantala & Uotinen 2014).

Perinteinen käsitys on, että äitien mukaan ottaminen opetukseen on isiä helpompaa, sillä naisilla on ollut useiden tutkimusten mukaan tapana osallistua lastensa koulutukseen isiä enemmän (Cairney, Ruge, Buchanen, Lowe & Munise 1995, Fletcher & Silberberg 2006 mukaan). Lisäksi taustalla on ollut ajatus siitä, että naiset jakavat sukupuolikokemuksen naispuolisten varhaiskasvattajien kanssa, mikä helpottaa yhteistyötä. Frieman ja Berkley (2002) esittävät, että naisopettajien on vaikea samaistua isiin ja ottaa heidät onnistuneesti

mukaan opetuksen suunnitteluun. Fletcher ja Silberberg (2006) tuovat esiin sen, että vanhempien sukupuolella on merkitystä siinä, miten isät ja äidit ottavat osaa opetussuunnitelmien tekemiseen ja niiden toimeenpanemiseen. Äidit ottivat osaa vapaaehtoiseen toimintaan huomattavasti isiä enemmän. Isät ottivat osaa pääosin ulkona tapahtuvaan toimintaan ja fyysisiin aktiviteetteihin. Äidit taas osallistuivat useammin opettajien tapaamisiin sekä lasten kehitykseen ja oppimiseen liittyviin päätöksiin ja muihin ydintoimintoihin.

Pikkulapsen hoito kotona ja koti-työelämä -järjestelyt

Vuori (2004) on tutkinut vanhemman sukupuolen vaikutusta hänen tehtäviinsä ja lapsisuhteeseensa. Hän havaitsi kaksi vanhemmuuden, hoivan ja sukupuolen sekä työnjakoon liittyvää diskurssia; ”äidin hoivan” ja ”jaetun vanhemmuuden” diskurssit. Vuoren mukaan molemmat käsittelevät eksplisiittisesti naisten ja miesten välistä työnjakoa vanhemmuudessa. ”Äidin hoivan” diskurssi kuvasti perinteistä naisen roolia ja toi esiin naisen synnyttäjänä, hoivaajana ja kasvattajana. ”Jaetussa vanhemmuudessa” sen sijaan sukupuolten rooleista keskusteltiin ja absoluuttista jakoa naisten ja miesten välillä ei ollut. Lähtökohta oli, että myös miesten tulisi ottaa enemmän vastuusta hyvin nuorista lapsista ja heidän kasvatuksestaan. Tämä on linjassa isyyteen ja isien osallisuuteen kohdistuvan kasvavan kiinnostuksen kanssa (Eggebeen 2002). Yhteiskunnallisten muutosten myötä perhe ja kodin työnjaot ovat muuttuneet. Äitien ollessa aikojen saatossa huoltajia, isät ottivat erilaisia rooleja kasvatuksessa, kuten moraalinen ohjaaja, perheen elättäjä tai sukupuoliroolimalli (Lamb 2000). Yhteiskunnan ja perheen muuttuessa isät kiinnostuivat enemmän lastensa kehityksestä ja äidin rooli yhteiskunnassa kasvoi (Berger 1998). Lambin (2000) mukaan isälle rakentui uusi rooli - hoivaavan isän rooli.

Viimeaikaiset isien osallistumista koskevat tutkimukset tuovat esiin positiivisia tuloksia. Useat tutkimukset ovat tuoneet esiin isien osallistumisen positiivisia vaikutuksia lasten kognitiiviselle kehitykselle ja koulumenestykselle (Yogman, Kindlon & Earls 1995; Nord, Brimhall & West 1997), ja näiden ohella myös tunteiden hallinnalle (Gottman, Katz & Hooven 1997). Lisäksi osallistuvien isien lapsilla on todettu vähemmän käytösongelmia (U.S. Department of Education 2000).

Vaikka kyseiset perheen roolijakoa koskevat sukupuolierot saattavatkin yhä olla tavallisia monissa maissa, niin Skandinaviassa Hakovirran ym. (2015) mukaan on rakennettu sukupuolisesti tasa-arvoisempia yhteiskuntia kehittämällä hyvinvointivaltiota (Hakovirta, Haataja, Eydal & Rostgaard 2015). Vanhempien saama tuki on yksi osa tätä hyvinvointivaltiomallia. Isien vanhempainvapaan käytön rohkaisemiseksi on kehitelty mm. yksilöllisiä ja ei-siirrettäviä isyyslomia. (O'Brien 2004.)

Suomessa vanhempainvapaa alkaa äitiysloman loppuessa (lapsen ollessa n. neljän kuukauden ikäinen). Vanhempainvapaaseen sisältyvät viisi kuukautta voidaan jakaa äidin ja isän kesken ja tämän jälkeen vanhemmilla on oikeus erilaisiin lastenhoidon tukiin. Lapsi voi saada kunnallisen tai yksityisen päivähoitopaikan tai lasta voidaan hoitaa kotona. Kelan maksamia lastenhoidon tukia ovat kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha. Vanhempainvapaan jälkeen perhe voi saada kotihoidon tukea siihen saakka kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Vanhempain- tai lapsen hoitovapaata voi käyttää äiti tai isä, kuitenkin aina yksi vanhempi kerrallaan. (Kela 2017.) Hoitovapaan suhteen on selkeä ero kumpi vanhempi sen käyttää, sillä hoitovapaata käyttää yleensä äiti (Salmi & Lammi-Taskula 2002; Lammi-Taskula 2008). Vaikka vanhempainvapaa on institutionaalinen oikeus sekä miehille että naisille, pääosin sitä ovat käyttäneet äidit. Lammi-Taskula ja Salmi (2014) toteavat, että perhevapaiden sukupuolittuneisuus pitää yllä vanhempien epätasaista työnjakoa.

Yavorsky, Kamp Dush ja Schoppe-Sullivan (2015) tuovat tutkimuksessaan esiin, että yleensä äidit huolehtivat perheen lapsista. Kotitöiden jakautumisessa sukupuolten välillä ei ollut eroa ennen lapsen syntymää, mutta ero kasvoi lapsen syntymän jälkeen. Äidit tekivät päivittäin kotitöitä keskimäärin yli 2 tuntia, kun isillä kodin töitä oli noin 40 minuuttia. Ero äitien ja isien välillä ei rajoitu kodin sisälle, vaan Craigin ja Mullanin (2010) mukaan isät viettävät enemmän aikaa myös kodin ulkopuolella työelämässä. Äitien kotitöihin käyttämä aika lisääntyi lasten syntymän jälkeen. Tämä Craigin ja Mullanin (2010) kansanvälinen vertailututkimus¹ osoitti, että äidit kantavat suuremman vastuun perheen taloudenpidosta ja lasten hoivan tarpeista, ja äitien elämä muuttuu lasten syntymän jälkeen enemmän verrattuna isiin.

---

¹ Vertailututkimuksen maat olivat Yhdysvallat, Australia, Italia, Ranska ja Tanska

Palkkatyö vie tyypillisesti aikaa pois perheeltä ja kotitöiltä. Salmen ja Lammi-Taskulan (2014) mukaan lapsiperhekyselyyn vastanneista vanhemmista ansiotyössä oli 77 prosenttia äideistä ja 90 prosenttia isistä vuonna 2012. Samaisessa teoksessa tuodaan esiin, että kahden huoltajan lapsiperheissä äitien ja isien välinen työnjako palkkatyön ja palkattoman hoiva- ja kotityön välillä on pysynyt epätasaisena, sillä vain reilu kolmannes äideistä oli työssä lasten ollessa alle kouluikäisiä (Lammi-Taskula & Salmi 2014).

Tutkimus

Kuten edellä tuotiin esiin, vanhempainvapaiden tai lasten hoitovapaan käytössä on eroja äitien ja isien välillä, mikä herättää kysymyksen siitä, onko myös vanhempien päivähoitoon osallistumisessa eroja. Hypoteesina oli, että äitien osallistumisen taso olisi suurempi kuin isien, ja että ero heijastaisi myös vanhempien koti – työelämä -järjestelyjä sekä vanhempien sosioekonomista ammattiasemaa. Tämän tutkimuksen tarkoitus on vertailla äitien ja isien näkemyksiä heidän osallistumisestaan lastensa päivähoitoon lapsen ollessa kolmivuotias, sillä vanhempien käsitysten tutkiminen koskien heidän osallisuuttaan lastensa varhaiskasvatukseen on keskeistä (Galindo & Sheldon 2012). Lisäksi etsitään millaisia hierarkioita koti-työelämä -järjestelyissä sukupuolten välillä esiintyy.

Tutkimus perustuu laajaan ja monitieteiseen Hyvän kasvun avaimet – pitkäikäistutkimukseen. Koko kohortti sisältää 9811 äitiä ja 9936 lasta. Kohortista intensiiviseen seurantatutkimukseen osallistuu 1827 lasta perheineen (1797 äitiä). Seurantatutkimus on alkanut raskausvaiheessa ja ensimmäiset kyselyt tehtiin raskausviikkojen 10, 15, 20 ja 30 aikana. Näiden jälkeen kyselyjä on tehty heti synnytyksen jälkeen ja lasten ollessa 4, 8, 13, 18 ja 24 kuukauden ikäisiä. Kahden vuoden kyselyn jälkeen perheille on lähetetty kyselylomakkeita noin kerran vuodessa. (ks. Lagström ym. 2013.)

Osallistujat

Hyvän kasvun avaimet- tutkimukseen osallistujat ovat suomalaisia vanhempia, joiden lapset ovat syntyneet Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä. Alun perin intensiiviseen seurantaan vuosina 2008 ja 2010 rekrytoitiin 1797 äitiä ja 1658 kumppania. Tämä tutkimus perustuu 551 isän ja 549 äidin vastauksiin. Kysely tehtiin lasten ollessa kolmen vuoden

ikäisiä. Äitien vastausprosentti oli 30,55%, ja isien 33,23%. Osallistujien taustatiedot käyvät ilmi liitteenä olevasta taulukosta.

Ammatillinen koulutustausta ja sosioekonominen asema luokiteltiin uudelleen aineiston jatkokäsittelyä varten. Ei ammatillista koulusta ja enintään ammatillinen kurssi tai oppisopimus muodostivat luokan ”ei tutkintoa”. Kouluasteen ja opistoasteen koulutukset yhdistettiin ”enintään opistoaste” muuttujaksi. ”Korkeakoulututkinto” sisältää ammattikorkeakoulun ja yliopiston tutkinnot. Sosioekonominen asema muutettiin kolmiluokkaiseksi: ”johtaja”, ”asiantuntija” (erityisasiantuntija ja asiantuntija) ja ”työntekijä” (kaikki muut luokat).

Instrumentit, muuttujat ja analyysi

Äidit ja isät ovat vastanneet omiin kyselylomakkeisiinsa ja aineisto on kerätty vuosien 2011 – 2013 välillä. Kyselyt valmisteltiin Hyvän kasvun avaimet tutkimuksen johtoryhmässä. Tämän artikkelin aineisto liittyy seuraaviin kyselylomakkeen teemoihin: perheen sosioekonomiset olosuhteet, työssä käynti ja lapsen hoito sekä kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö.

Päivähoitoon osallistumista koskevista muuttujista muodostettiin *yleinen osallisuus* faktori (cronbachin alfa .83). Muuttujat, joista faktori muodostui olivat Likert-asteikollisia (1= ”täysin eri mieltä” - 5= ”täysin samaa mieltä”), ja ne kuuluivat seuraavasti;

1. Toiveeni ja tarpeeni ovat tärkeitä lapseni päiväkodille/perhepäivähdolle.
2. Huoleni otetaan aina vakavasti.
3. Kahdenkeskiset keskustelut opettajan kanssa tukevat minua kasvattajana.
4. Päivittäinen tapaaminen lasta vietäessä / haettaessa on tärkeä osa tiedon vaihtoa.
5. Lapsen kehityksestä tiedottaminen toimii hyvin.
6. Päivähoidon työntekijät rohkaisevat vanhempia osallistumaan lapsiryhmän toimintaan.
7. Vanhemmat osallistuvat päiväkodin toimintaan.
8. Päivähoito on luonut hyvät mahdollisuudet vanhempien osallistua kasvatuksen suunnitteluun.
9. Osallistun oman lapseni lapsiryhmää koskeviin päätöksiin.
10. Vanhemmat osallistuvat päivähoiton kasvatustyön arviointiin.
11. Olen erittäin sitoutunut tekemään yhteistyötä päivähoiton henkilöstön kanssa.

Koti -työelämä – järjestelyissä selvitettiin tekijöitä, jotka liittyivät vanhemman työelämään osallistumiseen, tai tekijöitä, jotka liittyivät yleisesti perheen sisäiseen työnjakoon, talouteen tai lapsen hoitamiseen. *Työelämään osallistumista* selvitettiin kyllä-ei –kysymyksillä, jotka olivat seuraavat:

1. Kotitaloutemme tulot eivät ole riittävät, jos hoidan lapsia kotona.
2. Työnantajani toivoo, että palaan töihin.
3. Perhetilanteen vuoksi työssäkäynti on mahdollista (esim. puoliso jäi kotiin hoitamaan lapsia).
4. Työni mahdollistaa perheen ja työn yhteensovittamisen (esim. liukuva työaika, osa-aikatyö).
5. Urani etenee nopeammin, kun palaan työhön.

Aineistosta analysoitiin vain niiden perheiden materiaali, joissa molemmat vanhemmat olivat vastanneet kyselyyn. Näin saatiin samaa lasta koskevien vanhempien vastaukset. Tutkimus hyödyntää lapsen kolmannen ikävuoden kyselyä, joka on lähetetty sekä äideille että isille. Vain noin kolmasosa (molemmat vanhemmat) palautti kyselylomakkeen, mutta osallistujien määrä oli silti huomattava, mikä omalta osaltaan lisää tulosten luotettavuutta.

Tutkimuksen eettiset sitoumukset

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin eettinen toimikunta sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat hyväksyneet Hyvän kasvun avaimet – tutkimuksen vuonna 2007. Vanhempia on tiedotettu keskeytymismahdollisuudesta missä tahansa vaiheessa kohorttitutkimusta.

Osallistuminen oli, ja on edelleen, vapaaehtoista ja anonymiteetti on taattu.

Rekrytointiprosessin jälkeen perheitä on informoitu tutkimuksen kuluessa vuosittaisilla kirjeillä.

Tulokset

Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena oli löytää eroja isien ja äitien välillä koskien heidän osallistumistaan lastensa päivähoitoon sekä heidän koti-työelämä –järjestelyihin liittyen. Näin ollen tulokset esitetään näiden teemojen alla tutkimuskysymyksittäin.

Päivähoitoon osallistuminen

Analyysin alussa tehtiin parittaisen otoksen t-testi, jonka tarkoituksena oli tuoda esiin äitien ja isien päivähoitoon osallistumisen yleinen tila. Kuten taulukko 1 osoittaa, merkittävää eroa *yleisessä osallistumisessa* ei ole havaittavissa, mikä osoittaa, että suomalaisten vanhempien yleiset asenteet päivähoitoon osallistumisesta ovat tämän aineiston valossa samansuuntaisia.

TAULUKKO 1 TÄHÄN

Teimme lisäksi parittaisen otoksen t-testin kolmelle yksittäiselle muuttujalle. Keskiarvojen välinen ero oli tilastollisesti merkitsevä keskustelun ja sitoutumisen osalta. Äidit kokivat kahdenkeskisten *keskustelujen* opettajan kanssa tukevan heitä kasvattajana enemmän kuin isät. Sitoutumista selvitettiin kysymyksellä ”Olen erittäin sitoutunut tekemään yhteistyötä päivähoitoon henkilöstön kanssa”. Vastausten mukaan äidit olivat selkeästi *sitoutuneempia* tekemään yhteistyötä päivähoitoon henkilöstön kanssa isiin verrattuna. Sen sijaan kysyttäessä päivähoitoon *päätöksentekoon* osallistumista, ei sukupuolten välillä havaittu eroja.

Päätöksentekoon osallistumisen keskiarvo oli selkeästi matalin verrattuna muihin muuttujiin. Onko taustalla vanhempien oma tahto, vai kuvastaako tulos päivähoitoon henkilöstön tahtoa, ei tässä kyselyssä käy selville.

Sen selvittämiseksi, vaikuttaako äitiys tai isyys vanhempien yleisen osallistumisen ja osallistujien taustamuuttujien väliseen suhteeseen, tehtiin yksisuuntainen GLM. Tulokset tukevat parittaisen t-testin tulosta ja osoittavat että äitiys ja isyys ei muuta päivähoitoon osallistumisen ja osallistujien ammatillisen koulutustaustan, $F(3, 987)=1.17, p=.31, \eta^2=.004$; tai heidän sosioekonominen aseman välistä suhdetta, $F(2, 837)=1.11, p=.32, \eta^2=.003$.

Koti-työelämä –järjestelyt

Äitien ja isien välisiä eroja koti-työelämä-järjestelyissä selvitettiin sarjalla ristiintaulukointeja. Tulokset osoittavat merkittäviä eroja äitien ja isien järjestelyissä (ks. taulukko 2). Siinä missä huomattavasti suurempi osa isistä käy koko-aikatöissä, käy huomattavasti suurempi osa äideistä osa-aikatöissä. Samaan tapaan huomattavasti suurempi osa äideistä on kotivanhempana.

TAULUKKO 2 TÄHÄN

Mahdollisia syitä tähän eroon etsittiin vanhempien *työelämään osallistumisesta* (ks. muuttujat 1-5). Teimme Khin neliö testin ja ristiintaulukointi osoitti tilastollisesti merkitsevän eron äitien ja isien välillä siten, että useampi isä ajattelee, että heidän perheensä tulot eivät riitä, mikäli he jäävät kotiin pitämään huolta lapsista. Tämän ohella merkitsevä ero isien ja äitien välillä oli siinä, että isät ajattelevat useammin työnantajan toivovan heidän palaavan töihin. (ks. taulukko 3). Muissa muuttujissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa vanhempien välillä.

TAULUKKO 3 TÄHÄN

Ristiintaulukointitesti tehtiin myös sen selvittämiseksi, eroavatko pienten lasten äidit ja isät sosiaaliluokkiensa osalta. Taulukossa 4 esitetyt tulokset osoittavat merkittäviä eroja. Huomattavasti useampi isä on johtavassa asemassa. Asiantuntija-ammattien osalta merkittävää eroa ei ole havaittavissa. Tämä on mielenkiintoinen tulos, sillä äitien koulutustausta on isää korkeampi (ks. liitetaulukko).

TAULUKKO 4 TÄHÄN

Selvitimme lisäksi sitä, miten tyytyväisiä äidit ja isät ovat hoitovastuun toteutumiseen perheessä. Vertailimme keskiarvoja parittaisen otoksen t-testillä. Taulukon 5 mukaan on näkyvissä tilastollisesti merkitsevä ero äitien ja isien välillä siten, että isät olivat tyytyväisempiä lasta koskevien hoitovastuiden toteutumiseen kuin äidit. Isät olivat myös tyytyväisempiä perheen sisäiseen työnjakoon äiteihin verrattuna.

TAULUKKO 5 TÄHÄN

Teimme parittaisen otoksen t-testin sen suhteen, kuinka paljon vanhemmat käyttävät aikaa lapsensa kanssa. Kysyimme vanhemmilta kuinka paljon he keskimäärin vuorokaudessa arvioivat käyttävänsä aikaa lapsen hoitoon, lapsen kanssa seurusteluun ja leikkimiseen valvellaoloaikana työpäivinä ja vapaapäivinä. Taulukon 6 mukaan huomataan tilastollisesti erittäin merkitsevä ero äitien ja isien välillä sekä työpäivinä että vapaapäivinä. Kun tunnit

lasketaan yhteen, niin havaitaan, että äidit viettävät viikossa yhteensä keskimäärin 41 tuntia 28 minuuttia lapsensa kanssa ja isien vastaava luku on 33 tuntia 8 minuuttia.

TAULUKKO 6 TÄHÄN

Pohdintaa

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää löytyykö pienten lasten perheistä vanhemmuuden sukupuolittuneita hierarkioita. Etsimme sukupuolieroja varsinaissuomalaisissa kotitalouksissa koskien päivähoito-osallisuutta sekä koti-työelämä -järjestelyitä. Tätä tarkoitusta varten vertailtiin äitien ja isien itse ilmoittamia osallistumistasoja, työllisyystilanteita ja sosiaaliluokkia.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että äitien ja isien näkemykset päivähoitoon osallistumisesta ovat yleisellä tasolla hyvin samankaltaiset. Tulos on ristiriidassa australialaisen tutkimuksen kanssa, jossa isien ja äitien osallistumisen tasossa on huomattava ero ja isät olivat pois mm. päätöksentekoon liittyvistä ydintoiminnoista (Fletcher & Silberberg 2006). Eerola (2014) toteaa tutkimuksessaan, että vanhempien velvollisuuksien kohdalla suomalaiset vanhemmat ilmaisevat ja näyttävät sukupuolineutraaleja käytänteitä, ja jakavat lastenhoitovelvollisuuksia tasaveroisesti. Jaetut lastenhoitokäytännöt vaikuttavat heijastelevan isien ja äitien päivähoito-osallistumista, johtaen tasaveroisempiin osuuksiin päivähoitoaktiviteeteissä yleisellä tasolla. Näiden tulosten valossa hypotesimme siitä, että äidit osallistuvat isiä enemmän lasten päivähoitoon ei saanut vahvistusta yleisellä tasolla. Sen sijaan äitien ja isien aktiivisuuden asteessa voidaan havaita eroja, niin että äidit olivat aktiivisempia ja valmiimpia keskustelemaan lastensa asioista ja sitoutuneempia tekemään yhteistyötä päivähoitoon henkilöstön kanssa isiin verrattuna. Fletcher ja Silberberg (2006) painottivat osallistumisen tavan tärkeyttä vertaillessa isiä ja äitejä. Heidän tutkimuksensa mukaan isien osallistumista päivähoitoaktiviteetteihin rajoitti heidän työtilanteensa, ja osallistuminen piti sisällään enimmäkseen fyysisiä aktiviteetteja ja turvaa (Fletcher & Silberberg 2006). Tosin suomalainen yhteistyö vanhempien kanssa sovitetaan yleensä perheiden työaikoihin, jolloin myös isien on mahdollista osallistua tapaamisiin.

Hakyemez-Paulin, Pihlajan ja Silvennoisen (tulossa) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan vanhemmat ovat omien töidensä kanssa liian kiireisiä osallistuakseen päivähoitoaktiviteetteihin. Tämä on linjassa tutkimuksen kanssa, jossa vanhemmat ilmaisivat, että he ovat periaatteessa sitoutuneet yhteistyöhön, mutta vain 40 prosenttia oli tosiasiallisesti halukkaita osallistumaan lastensa ryhmien aktiviteetteihin (Pihlaja, Kinon, & Mäntymäki 2010).

Tarkasteltaessa kodin ja työn, kotityön ja lasten hoidon osalta vanhempien osallisuutta, löydettiin merkittäviä eroja isien ja äitien välillä etenkin työhön osallistumisen ja sosiaaliluokan välillä. Näyttää myös siltä, että miesten tulot ovat naisia suuremmat pikkulapsiperheissä, ja etenkin isät olivat sitä mieltä, että perheen tulot eivät riittäisi, jos he eivät olisi työelämässä. Näin ollen äidit ovat useammin kotona lastensa kanssa.

1970- ja 1980-lukujen aikana suomalaisten naisten määrä työmarkkinoilla lisääntyi merkittävästi (Lammi-Taskula 2008). Laman jälkeen alle kouluikäisten lasten äitien osuus työelämässä vähentyi 1990-luvun puolivälissä, ja tämän muutoksen myötä monet perheet siirtyivät kahden elättäjän perhemallista mieselättäjä-perhemalliin, jossa äiti on ainakin väliaikaisesti pois työmarkkinoilta (Haataja & Nyberg 2006). Tämä tilanne todentui myös tässä tutkimuksessa; siinä missä useammilla miehillä on täyspäivätyö, on useammilla äideillä osa-aikatöitä. Tämän lisäksi useampi äiti on joko työtön tai kotivanhempi. Tästä johtuen äidit käyttävät paljon enemmän aikaa lastensa kanssa kuin isät työpäivinä, mutta tässä tutkimuksessa isien ajankäyttö oli myös vapaa-aikoina vähäisempää äiteihin verrattuna. Tilastokeskuksen (SVT, 2016) esittämien tilastojen valossa äidit käyttävät kaksi kertaa enemmän aikaa lastensa kanssa kuin isät.

Segregaatio työelämässä ei rajoitu eroihin työtilanteissa. Työtehtävät jakaantuvat edelleen miesten ja naisten töihin ja naisten ansiot ovat alhaisemmat (SVT 2016). Se, että miehet ansaitsevat naisia enemmän, saattaa selittää sitä, miksi monet naiset jäävät kotiin huolehtimaan lapsistaan. Tämän tutkimuksen tulokset viittaavat myös sosioekonomiseen asemaan liittyviin merkittäviin eroihin. Pienten lasten isät toimivat enemmän johtavissa asemissa pienten lasten äiteihin verrattuna.

Tarkasteltaessa kysymystä hierarkioista pikkulapsiperheessä tutkimuksemme osoittaa eroja äitien ja isien välillä. Äidit ovat useammin kotona, käyttävät enemmän aikaa lastensa kanssa, ovat tyytymättömämpiä perheen työnjakoon ja lasten hoitovastuun jakautumiseen perheessä. Isät taas ovat useammin työelämässä ja kokopäivätyöissä, heidän palkkansa on isompi, he ovat tyytyväisempiä perheen työnjakoon ja lasten hoitovastuun jakamiseen sekä käyttävät selkeästi vähemmän aikaa kolmivuotiaiden lastensa kanssa kuin äidit. Mikäli arvosasetelmassa korostetaan työtä ja uralla etenemistä, ovat isät voittajia. Mikäli arvoasetelmalla arvioidaan sitä, miten paljon vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa, äidit voittavat. Perheen sisäinen työnjako, koulutustausta ja asema työelämässä tuovat esiin äitien matalamman hierarkian isiin verrattuna. Edelleen työ määrittää vanhemmuutta ja työn sukupuolittuneet käytännöt korostavat miesten asemaa, siitäkin huolimatta, että naisten koulutustaustalla voisi hierarkioiden olettaa olevan toisin päin.

Tulokset antavat aiheesta sekä laajentaa että syventää tämän teeman tutkimusta. Hyvän kasvun avaimet – seurantatutkimuksessa on sekä äitien että isien näkemyksiä yhteistyöstä kysytty myös, kun lapsi oli esiopetuksessa. Tätä aineistoa voidaan hyödyntää myöhemmissä tutkimuksissa. Lisäksi tulisi selvittää, lasten kasvatukseen ja hoitoon liittyviä muita eroja vanhempien välillä, eroavatko vanhemmat toisistaan kasvatusasenteiden osalta tai muuttuuko ajankäyttö lapsen kasvaessa. Kiinnostavaa olisi myös seurata tasoittuvatko vanhempien sosioekonomisen aseman erot lasten kasvaessa.

Lähteet

Alasuutari, M. 2003. Miksi institutionaalista varhaiskasvatusta? Päivähoidon merkitys vanhempien puheessa. *Kasvatus* 34(4), 359–73.

Alexander, K. L., Entwisle, D. R. & Dauber, S. L. 1993. First-grade classroom behavior: It's short and long term consequences for school performance. *Child Development* 64(3), 801–814.

Berger, E. H. 1998. Working with Families: Don't Shut Fathers Out. *Early Childhood Education Journal* 26(1), 57–61.

Berger, E. H. 2004. *Parents as Partners in Education: Families and Schools Working Together* (6. painos). Upper Saddle River, NJ. Merrill/Pretince Hall.

Coleman, B. & McNeese, M.N. 2009. From home to school: The relationship among parental involvement, student motivation, and academic achievement. *The International Journal of Learning* 16(7), 459–470.

Craig, L. & Mullan, K. 2010. Parenthood, Gender and Work-Family Time in the United States, Australia, Italy, France, and Denmark. *Journal of Marriage and Family* 72 (October 2010), 1344–1361.

Eerola, P. 2014. Nurturing, breadwinning, and upbringing: paternal responsibilities by Finish men in early fatherhood. *Community, Work & Family* 17(3), 308–324.

Engel, D. J. 2002. The changing course of fatherhood. Men's experiences with children in demographic perspective. *Journal of Family Issues* 23(4), 486–506.

Fan, X. 2001. Parental involvement and students' academic achievement: A growth modeling analysis. *Journal of Experimental Education* 70(1), 27–61.

Fletcher, R. & Silberberg, S. 2006. Involvement of fathers in primary school activities. *Australian Journal of Education* 50(1), 29–39.

Frieman, B.B. & Berkeley, T.R. 2002. Encouraging fathers to participate in the school experiences of young children: The teacher's role. *Early Childhood Education Journal* 29(3), 209–213.

Galindo, C. & Sheldon, S. B. 2012. School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly* 27(1), 90–103.

Gottman, J. M., Katz, L. F. & Hooven, C. 1997. *Meta-emotion: How families communicate emotionally*. Mahwah (NJ): Lawrence Erlbaum Associates.

Haataja, A. & Nyberg, A. 2006. Diverging paths? The dual-earner/dual-carer model in Finland and Sweden in the 1990s. Teoksessa A. L. Ellingsaeter & A. Leira (toim.), Politicising parenthood in Scandinavia. Gender relations in welfare states. Bristol: Policy Press, 217–239.

Hakovirta, M., Haataja, A., Eydal, G.B. & Rostgaard, T. 2015. Fathers' rights to family cash benefits in Nordic countries. Teoksessa G. B. Eydal & T. Rostgaard (toim.), Fatherhood in the Nordic Welfare States: Comparing Care Policies and Practice. Policy Press, 79–95.

Hakyemez-Paul, S., Pihlaja, P. & Silvennoinen, H. (tulossa). Parental involvement in Finnish day care – What do early childhood educators say?

Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.M. 1997. Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research* 67(1), 3–42.

Karila, K. 2005. Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. *Kasvatus* 36(4), 285–331.

Kela. 2017. Lapsiperheet. <http://www.kela.fi/lapsiperheet>. (Luettu 10.11.2017.)

Kim, E. 2002. The relationship between parental involvement and children's academic achievement in the Korean immigrant family. *Journal of Comparative Family Studies*, 33(4), 529–543.

Kinsela, V. & Senior, J. 2008. Developing inclusive schools: a systemic approach. *International Journal of Inclusive Education* 12(5-6), 651-665.

Kyrönlampi, T. & Karikoski, H. 2017. Osallisuus esiopetukseen on vanhempien oikeus. *Kasvatus & Aika* 11(3), 96–99.

Lagström, H., Rautava, P., Kaljonen, A., Räihä, H., Pihlaja, P., Korpilahti, P., & Niemi, P. 2013. Cohort profile: Steps to the healthy development and well-being of children. *International Journal of Epidemiology* 42(5), 1273–1284. doi:10.1093/ije/dys150.

Lamb, M. E. 2000. The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review* 29(2/3), 23–42.

Lammi-Taskula, J. 2008. Doing Fatherhood: Understanding the gendered use of parental leave in Finland. *Fathering* 6(2), 133–148.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen lapsiperheissä. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi*. Helsinki: THL, 72-81.

Martin, A., Ryan, R. M. & Brooks-Gunn, J. 2013. Longitudinal associations among interest, persistence, supportive parenting, and achievement in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(4), 658–667.

McWayne, C., Melzi, G., Schick, A.R., Kennedy, J.L. & Mund, K. 2013. Defining family engagement among Latino Head Start parents: A mixed-methods measurement development study. *Early Childhood Research Quarterly* 28, 593–607.

McWayne, C., Downer, J.T., Campos, R. & Harris, R.D. 2013. Father Involvement During Early Childhood and Its Association with Children's Early Learning: A Meta-Analysis. *Early Education and Development* 24(6), 898–922.

Nord, C. W., Brimhall, D.A. & West, J. 1997 *Fathers' Involvement in Their Children's Schools*. NCES U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics.

O'Brien, M. 2004. Social science and public policy perspectives on fatherhood in the European Union. Teoksessa M. E. Lamb (toim.), *The role of the father in child development*. New York: John Wiley and Sons, 121–145.

Pihlaja, P., Kinos, J. & Mäntymäki, M. 2010. Päivähoitosuhteen laadun komponentit. Vanhempien kokemukset päivähoitosuhteesta. Teoksessa R. Korhonen, M-L. Rönkkö, & J. Aerila (toim.), *Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen*. Turku: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö, 189–201.

Rantala, A. & Uotinen, S. 2014. Vanhempien osallisuus lapsen erityisen tuen tarpeen arvioinnissa ja järjestämisessä. *Kasvatus* 45(2), 140–151.

Rimm-Kaufman, S. E., Pianta, R. C., Cox, M. J. & Bradley, R. H. 2003. Teacher-rated family involvement and children's social and academic outcomes in kindergarten. *Early Education and Development* 14(2), 179–198.

Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2002. Mitä pienten lasten vanhemmat haluavat perhepolitiikalta? *Yhteiskuntapolitiikka* 67(6), 579–583.

Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2014. Lapsiperheiden vanhemmat työelämässä. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi*. Helsinki: THL, 26-37.

Schaffer, H.R. 2004. *Introducing Child Psychology*. Oxford: Blackwell.

SVT. 2016. *Tilastollinen vuosikirja 2016*. Helsinki: Tilastokeskus.

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I. & Taggart, B. 2004. *The Effective Provision of Pre-school Education (EPPE) Project: Findings from pre-school to end of key stage 1*. Nottingham, United Kingdom: Department for Education and Skills.

U.S. Department of Education & U.S. Department of Health and Human Services. 2000. *A call to commitment: Father's involvement in children's learning*. Prepared by the National Centre for Fathering.

Vuori, J. 2004. *Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere: Tampereen yliopisto Press. Väitöskirja.

Yongman, M. W., Kindlon, D. & Earls, F. 1995. Father involvement and cognitive/behavioral outcomes of preterm infants. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 34(1), 58–66.

Yavorsky, J. E., Kamp Dush, C. M. & Schoppe-Sullivan, S. J. 2015. The Production of Inequality: The Gender Division of Labor Across the Transition to Parenthood. *Journal of Marriage and Family* 77 (June 2015), 662–679.